॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ इतिशांतिप॰रा॰नै॰भारतभा॰अष्टसप्ततितमोऽध्यायः ॥ ७८ ॥ ॥७॥ स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानांसप्तानांराज्यप्रकृतीनांमध्येस्वामिरूपाप्रकृतिःऋत्विक्पुरोहितनृपभेदेनत्रिविधातत्राभ्यर्हितत्वात्प्रथमंपुरोहितस्ततःशेषित्वाद्राजाचनिरूपितइदानींऋत्विजोनिरूपयति केत्यादिना क्वसमुत्थाः कस्मिन्निमित्तउदिताः किमेषांकर्तव्यंकर्मेत्यर्थः ॥ १ ॥ प्रतीति यथायोगशास्त्रेमैत्र्यादिभिश्चित्तप्रसादनाख्यंप्रतिकर्मविधीयतेएवंराज्ञांशांतिकपौष्टिकादिकर्मप्रयोगशुत्ध्याख्यंप्रतिकर्मऋत्विग्भिःकर्तव्यं तत्रपराचारःअत्यंताभियोगेनाचरणंऋत्विजांविधीयते कीदृशानांछंदःऋचःसामआदिपदार्थोयजुःश्रुतंमीमांसातानिविज्ञायस्थितानामितिशेषः ॥ २ ॥ एवंक्वसमुत्थाइत्यस्योत्तरमुक्त्वाकिंशीलाइत्यस्योत्तरमाह येत्विति ॥ ३ ॥ कथंविधाइत्यस्याहत्रिभिः अनृशं

किंतैर्येनदुहोनोत्याःकिंधेन्वावाप्यदुग्धया ॥ वंध्ययाभार्ययाकोर्थःकोर्थोराज्ञाप्यरक्षता ॥४१॥ यथादारुमयोहस्तीयथाचर्ममयोमृगः ॥ यथात्यनर्थःषंढोवा पार्थक्षेत्रंयथोषरं ॥ ४२ ॥ एवंविप्रोनधीयानोराजायश्चनरक्षिता ॥ मेघोनवर्षतेयश्चसर्वथातेनिरर्थकाः ॥ ४३ ॥ नित्यंयस्तुसतोरक्षेदसतश्चनिवर्तयेत् ॥ सएवराजाकर्तव्यस्तेनसर्वमिदंधृतं ॥ ४४ ॥ इतिश्रीमहाभारतेशांतिप॰राजध॰अष्टसप्ततितमोऽध्यायः ॥ ७८ ॥ ॥७॥ युधिष्ठिरउवाच क्वसमुत्थाःकथंशीलाऋत्विजःस्युःपितामह ॥ कथंविधाश्चराजेंद्रतद्ब्रूहिवदतांवर ॥१॥ भीष्मउवाच प्रतिकर्मपराचारऋत्विजांस्मविधीयते ॥ छंदःसामादिविज्ञायद्विजानांश्रुतमेवच ॥ २ ॥ येत्वेकमतयोनित्यंवीराणांप्रतिवादिनः ॥ परस्परस्यसुहृदःसमंतात्समदर्शिनः ॥ ३ ॥ अनृशंसाःसत्यवाक्याअकुसीदाअथर्जवः ॥ अद्रोहोनभिमानश्चह्रीस्तितिक्षादमःशमः ॥ ४ ॥ धीमान्सत्यधृतिर्दांतोभूतानामविहिंसकः ॥ अकामद्वेषसंयुक्तस्त्रिभिःशुक्लैःसमन्वितः ॥ ५ ॥ अहिंसकोज्ञानतृप्तःसब्रह्मासनमर्हति ॥ एतेमहर्त्विजस्तातसर्वेमान्यायथार्हतः ॥६॥ युधिष्ठिरउवाच यदिदंवेदवचनंदक्षिणासुविधीयते ॥ इदंदेयमिदंदेयंनक्वचिद्व्यवतिष्ठते ॥ ७ ॥ नेदंप्रतिधनंशास्त्रमापद्धर्मानुशास्त्रतः ॥ आज्ञाशास्त्रस्यघोरेयंनशक्तिंसमवेक्षते ॥ ८ ॥ श्रद्धावताचयष्टव्यमित्येषावैदिकीश्रुतिः ॥ मिथ्योपेतस्ययज्ञस्यकिमुश्रद्धाकरिष्यति ॥ ९ ॥ भीष्मउवाच नवेदानांपरिभवान्नशाठ्येननमायया ॥ कश्चिन्महदवाप्नोतिमातेभूद्बुद्धिरीदृशी ॥ १० ॥

साइति ॥ ४ ॥ त्रिभिः श्रुतवृत्तवंशैः शुक्लैर्निर्दोषैः ॥ ५ ॥ महर्त्विजोब्रह्मादयः उपर्त्विजोब्राह्मणाच्छंस्यादयस्तेयथार्हतःयथायोग्यंमान्याःधनादिनाआराधनीयाः ॥ ६ ॥ ऋत्विक्प्रसंगात्तद्दानार्थोदक्षिणांविचारयति यदिदमिति नक्वचित्व्यवतिष्ठते व्यवस्थांप्राप्नोति अल्पेप्यपच्छेदनिमित्तेसर्वस्वदक्षिणाविधानादुत्तरक्रतुकलापलोपप्राप्तेः ॥ ७ ॥ ततश्चनेदंशास्त्रंप्रतिधनंधनविभागाभिप्रायंअपितुआपत्कल्पाभिप्रायंद्वादशशतदक्षिणादानासमर्थस्यसर्वस्वदानंविधेयं अन्यथादरिद्रस्ययागएवनघटेतेत्यर्थः ॥ ८ ॥ ननुयावतीर्गास्तावंतिवासांसिचरून्वादद्यादितिदरिद्रंप्रत्यनुकल्पोप्यस्तीतिचेन्नेत्याह मिथ्येति गोःस्थानेचरुमात्रदानंमिथ्याचारस्तदुपेतोयज्ञःश्रद्धयापिनसंपूर्यतइत्यर्थः ॥ ९ ॥ सर्वस्वदानशास्त्रंदरिद्रपरंकुर्वतोवेदावज्ञाशाठ्यंचभवतीतिनेदंशास्त्रतात्पर्यमित्याह नेति महत्पदं ॥ १० ॥

Digitized by Google